

Nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål

Årsrapport 2023

Innhold

Forord	3
Den islandske ordføreren har ordet	4
Det islandske ordførerskapets tema: Digital inklusjon	7
Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027	10
Menneskerettigheter	13
Bærekraftig utvikling	24
Fri bevegelse	34
Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder	38
Det svenska ordförandeskapets planer för 2024	49
Kommunikasjonskanaler	51
Om denne publikasjonen	52

Forord

Det nordiske funksjonshindersamarbeidet involverer sivilsamfunnet, politikkområder og akademia. Denne rapporten beskriver et robust samarbeid som bidrar til politikk- og kunnskapsutvikling. Samarbeidet er med på å bygge det nordiske fellesskapet, er nyttig for å nå våre nordiske visjoner, og for å bedre velferdstjenester til mennesker med funksjonshinder.

Resultatene av det nordiske tverrsektorielle samarbeidet på funksjonshinderområdet rapporteres regelmessig til embetsmannskomiteen for sosial- og helsepolitikk (EK-S), og annethvert år til Nordisk råd. Dette er den første rapporteringen fra nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål i den nye programperioden 2023–2027.

Rapporten omfatter temaet digital inklusjon, som ordførerlandet Island løftet fram i 2023, samt aktiviteter på fokusområder i programperioden 2023–2027: menneskelige rettigheter, deltakelse og fri bevegelse. Rapporten redegjør også for hvordan det går med døvblindvirksomheten, støtteordningen for økt samarbeid mellom funksjonshinderorganisasjoner og forskning og utviklingsarbeid. Det redegjøres her også for aktiviteter i Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål, som er Nordisk ministerråds rådgivende organ for implementering av funksjonshinderperspektiv i alle virksomhets- og politikkområder.

Den islandske ordføreren har ordet

Island hadde formannskapet i Nordisk ministerråd og dermed også i Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder (Funksjonshinderrådet) i 2023. Etter tre år preget av pandemien, kunne man endelig se slutten på covid-19 på ordentlig.

Planen for det islandske formannskapet var å arbeide med tre fokusområder: et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden. Det skulle legges særlig vekt på fred som en forutsetning for velstand, menneskerettigheter og miljøvern – der et samlet Norden kan være en kraft for fred.

Digital tilgjengelighet

[Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#) har som mål å bidra til effektiv inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne gjennom styrket nordisk kunnskapsutveksling og tettere samarbeid om funksjonshinderpolitiske spørsmål. I sitt formannskapsår for Funksjonshinderrådet la Island særlig vekt på spørsmål om digital tilgjengelighet. Alle skal delta i det nordiske samfunnet på så like vilkår som mulig. For å oppnå digital inkludering må digitale løsninger utformes slik at de kan brukes av alle.

I begynnelsen av juni ble det arrangert en konferanse i Reykjavik med fokus på digital tilgjengelighet, den heter [Co-Creating for a better future](#). Det handler om å samskape utviklingen av fremtidens tjenester for personer med nedsatt

funksjonsevne. Konferansen inneholdt mange presentasjoner fra både eksperter og brukere som har vært engasjert i utviklingen av fremtidige tjenester for personer med nedsatt funksjonsevne. Fokuset var på utarbeidelsen av en nasjonal plan for implementering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), og på viktigheten av at funksjonshindrede kan delta på lik linje med andre i den digitale verden. Konferansen ble holdt på engelsk. 640 personer fra alle de nordiske landene deltok digitalt på konferansen. Noen av målene med konferansen var å inspirere til nye ideer, presentere ny kunnskap og nye perspektiver som kan brukes til å forbedre tjenestene for personer i Norden med nedsatt funksjonsevne.

I forbindelse med den 16. statspartskonferansen for UNCRPD (COSP16) arrangerte den islandske delegasjonen et nordisk sidearrangement med tittelen [Co-creating digital solutions for persons with disabilities – Policies and strategies for tomorrow's digital challenges](#). På dette sidearrangementet for statenes representanter til FN ble det blant annet diskutert hvilke utfordringer personer med nedsatt funksjonsevne står overfor når det gjelder digitale funksjonshinder i dag og i fremtiden, og hvordan vi skal møte disse utfordringene slik at ingen blir hengende etter i den digitale utviklingen.

I oktober ble det i København arrangert et [ekspertseminar om inkluderende arbeidsliv på initiativ av det islandske ordførerskapet](#). Ekspertseminaret var en del av høstens møte i Funksjonshinderrådet. Ekspertseminaret diskuterte hvordan vi kan utnytte potensialet i den digitale og teknologiske utviklingen for å øke inkluderingen i arbeidslivet. Representanter fra arbeidsmarkedsmyndigheter i Norden bidro i diskusjonen ved å presentere ulike tiltak og virkemidler for at spesielt personer med funksjonsnedsettelse skal kunne ta del i denne utviklingen.

Implementering av CRPD

Implementering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne er et prioritert tema på Island. I juli i 2023 besluttet den islandske regjeringen å utarbeide en nasjonal implementeringsplan som skal legge grunnlaget for fremtidig utvikling og politikktutforming i tråd med CRPD, som en del av implementeringsprosessen.

Planen vil føre til en reell og grunnleggende endring i anerkjennelsen og oppfyllelsen av rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne.

Status for implementeringen av CRPD i de nordiske landene ble diskutert på rådsmøtene i 2023, og det er med stor glede at Sverige som ordførerland i 2024 vil fokusere på implementeringen av CRPD i sine planer for 2024. En vellykket implementering og rettsutforming av konvensjonen er et selvsagt tema for samarbeid mellom de nordiske landene.

Betydningen av nordisk samarbeid kommer til uttrykk på arenaer som Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder. Her kan vi lære av hverandre, dele kunnskap og ideer – og skape verdifulle og viktige relasjoner for fremtiden.

På vegne av det islandske ordførerskapet i Funksjonshinderrådet i 2023.

Soffía Dóra Jóhannsdóttir,

jurist i det islandske sosial- og arbeidsmarkedsdepartementet

[Det svenske ordførerskapets planer for 2024](#)

Det islandske ordførerskapets tema: Digital inklusjon

Det islandske ordførerskapet i Nordisk ministerråd har i 2023 tatt initiativet til en nordisk ministerdeklarasjon. De nordiske helse- og sosialministrene har i deklarasjonen forpliktet Norden til å innlemme den europeiske tilgjengelighetsloven (EU-direktiv 2019/882).

Forpliktelsen innebærer at produkter, tjenester og digital informasjon gjøres tilgjengelige og utformes i tråd med strategien om universell utforming (EU 2016/2102).

De nordiske helse- og sosialministrene med deklarasjonen, som bidrar til å styrke det nordiske samarbeidet på funksjonshinderområdet. Foto: Birgir Ísleifur Gunnarsson

"Vi må sørge for at ingen personer med nedsatt funksjonsevne blir hengende etter når den digitale utviklingen skyter fart."

Islands sosial- og arbeidsmarkedsminister
Guðmundur Ingi Guðbrandsson

Ministerdeklarasjonen bidrar til å styrke det nordiske samarbeidet på funksjonshinderområdet og fremhever virkeliggjøringen av [Nordisk samarbeidsprogram på funksjonshinderområdet 2023–2027](#). Helse- og sosialministrene understreker nødvendigheten av å forbedre den nordiske velferdsmodellen ved å arbeide for å inkludere alle i digitale løsninger. Tilgjengelige digitale løsninger er grunnleggende for likestilling og uavhengighet, spesielt for personer med nedsatt funksjonsevne. Ministrenes målsetning er å legge til rette for at alle kan benytte seg av nåværende og fremtidige digitale innovasjoner, og sikre full samfunnsdeltakelse.

Ministerdeklarasjonen og [Nordisk samarbeidsprogram på funksjonshinderområdet 2023–2027](#) oppfordrer til et styrket nordisk samarbeid gjennom å utveksle erfaringer og lovende praksis om inkluderende digitale løsninger. Deklarasjonen peker på at vi må utnytte mulighetene som ligger i innovasjon, ny teknologi, data og datadeling på tvers av de nordiske landegrensene. Et styrket nordisk samarbeid på dette området vil bidra til et samfunn der ingen står utenfor utviklingen mot bærekraft.

Les om lanseringen og reaksjoner på ministerdeklarasjonen her:

[Personer med handicap får bedre adgang til digitale løsninger](#)

Les ministerdeklarasjonen her:

[Declaration from the Nordic ministers of health, care and social issues on strengthened nordic co-operation on digital solutions for persons with disabilities](#)

Embetsmannskomiteén for helse- og sosialpolitikk behandlet i 2023 spørsmålet om hvordan det nordiske samarbeidet om

inkluderende digitale løsninger kan styrkes. De foreslår at Nordisk ministerråds sekretariat får i oppdrag å undersøke mulighetene for tverrsektorielt samarbeid gjennom prosjektet [Digital Inclusion in Action](#), som gjennomføres i 2022–2024 av [Nordregio](#) på vegne av [Nordisk ministerråd for digitalisering \(MR-DIGITAL\)](#). [Digital Inclusion in Action](#) har som mål å bidra til en inkluderende digital omstilling i de nordiske og baltiske landene ved å fremme samarbeid, dialog og kunnskapsdeling mellom praktikere og beslutningstakere i de ulike landene samt på Grønland, Færøyene og Åland.

Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027

I desember 2022 godkjente Nordisk råds presidium [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#) (Program 2023–2027).

Beslutningen konkluderer en omfattende prosess som involverte godkjenning av Embetsmannskomiteen for sosial- og helsepolitikk og Ministerrådet for sosial- og helsepolitikk, samt Nordisk råds anbefaling om gjennomføring av programmet. Den nordiske tverrsektorielle politikken på funksjonshinderområdet er med Program 2023–2027 et godt forankret nordisk samarbeidsprogram.

Program 2023–2027 er et tverrsektorielt samarbeidsprogram som omfatter alle politikk- og virksomhetsområder i Nordisk ministerråd. Program 2023–2027 skal bidra til å oppfylle den nordiske visjonen for 2030 med vektlegging på menneskerettigheter, deltakelse og fri bevegelse. Unge, tiltak for et mer tilgjengelig arbeidsmarked og utveksling av erfaringer med digital tilgjengelighet utheves som satsinger i det framtidige nordiske strategiske samarbeidet.

Aktører i samarbeidet

[Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#) er Nordisk ministerråds strategiske samarbeidsdokument for funksjonshinderområdet. Det er basert på anbefalinger fra aktiviteter i de to foregående handlingsplanene, evalueringer og relevante strategiske

dokumenter i det nordiske og internasjonale samarbeidet.

Nordisk ministerråds sekretariat har det helhetlige ansvaret for programmet. Nordisk ministerråds råd for nordisk samarbeid om funksjonshinder (Funksjonshinderrådet) er et rådgivende organ for hele det offisielle nordiske samarbeidet. Rådet har medvirket i utvikling av programmet, og mange medlemmer er aktivt medvirkende i gjennomføringen av aktivitetene. Nordens velferdssenter (NVC) har ansvaret for støtteordningen for funksjonshinderorganisasjonenes nordiske samarbeid, den nordiske døvblindvirksomheten, sekretariatet for funksjonshinderrådet og understøttelse av gjennomføring av samarbeidsprogrammet på funksjonshinderområdet.

Nordisk ministerråds samarbeidsprogram og ordførerlandenes individuelle satsinger skal bidra til å realisere Visjon 2030 med fokus på menneskerettigheter, deltakelse og fri bevegelse. Innenfor disse tre fokusområdene vil det nordiske strategiske samarbeidet øke aktiviteten for å ivareta unges perspektiv i funksjonshindersamarbeidet, arbeide for et mer tilgjengelig arbeidsliv og drive erfaringsutveksling om digital tilgjengelighet.

[Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023-2027](#) (norsk)

[Nordisk program for handicapsamarbejde 2023-2027](#) (dansk)

[Vammaisalan pohjoismainen yhteistyöohjelma 2023-2027](#) (finsk)

[Norðurlensk ætlan fyri breksamstarv 2023-2027](#) (færøsk)

[Nunat Avannarlermiut innarluutilinnik sulegatigiinnissamut ingerlatassaat 2023-2027](#) (grønlandsk)

[Norræn samstarfsáætlun um fötlunarmál 2023-2027](#) (islandsk)

[Nordiskt program för samarbete om funktionshindersfrågor 2023-2027](#) (svensk)

[Nordic Programme for Co-operation on Disability Issues 2023 to 2027](#) (engelsk)

Menneskerettigheter

Handlingsplanen for nordisk samarbeid på funksjonshinderområdet for perioden 2018–2022 hadde som mål å støtte og styrke arbeidet med nasjonal implementering og overvåking av FNs konvensjon om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne (UNCRPD).

Samtlige av Nordens land har ratifisert UNCRPD og implementerer konvensjonens intensjoner og rettigheter i sine administrative systemer. Det eksisterer mange felles utfordringer og lignende behov for mer og bedre kunnskap, samt gode eksempler på vellykket implementering.

Aktivitetene innenfor dette fokusområdet støtter prosesser for implementering av UNCRPD, samtidig som de involverer andre konvensjoner og arbeid med menneskerettigheter og funksjonshemninger generelt.

Tiltakene for å støtte implementeringen av FNs menneskerettighetskonvensjoner har vært sentralt i det nordiske funksjonshindersamarbeidet siden etableringen, og videreføres som fokusområde i Program 2023–2027. Disse aktivitetene er i stor grad utført av vertskapslandene i samarbeid med Nordisk ministerråds sekretariat og Nordens velferdssenter.

I tråd med Nordisk ministerråds satsing på økt involvering av ungdomsperspektiv i politikktutforming er aktiviteter for å løfte fram unge funksjonshindredes perspektiv et satsingsområde i programperioden 2023–2027.

Nordic Youth Disability Summit 2023

Deltakerne i Nordic Youth Disability Summit representerer nordiske organisasjoner for unge med funksjonsnedsettelse. Foto: Marie Sjö Lind.

Nordisk ledermøte for unge funksjonshemmede (Nordic Youth Disability Summit 2023), er Nordisk ministerråds årlige samarbeidsmøter med organisasjoner for unge med funksjonsnedsettelse. Målet med de årlige møtene er å tverrsektorielt styrke barn og unges perspektiver i det nordiske samarbeidet på funksjonshinderområdet. Nordic Youth Disability Summit 2023 er hjemlet i det nordiske programmet for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027.

"For å styrke barne- og ungdomsperspektivet i nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål skal det årlig arrangeres et ekspertmøte med representanter fra interesseorganisasjoner for unge med funksjonsnedsettelse."

Fra [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#)

Ledermøtet ble arrangert i samarbeid med Sammenslutningen av Unge funksjonshemmede i Danmark (SUMH), Unge Funksjonshemmede i Norge og Funksjonshinderrådet.

Under møtet utarbeidet representanter for organisasjoner for unge med funksjonsnedsettelse uttalelser om relevante

temær innen nordisk samarbeid om funksjonsnedsettelse. I tillegg bidro de i en workshop angående anbefalinger om at barn og unge med funksjonshinder har rett til å bli hørt i elev- og skoledemokrati.

Les uttalelser og anbefalinger her:

[Nordic Youth Disability Summit 2023 Meeting report](#)

"Tema og innhold for møtene skal ta utgangspunkt i barns og unges behov og ønsker. Det skal også utvikles nye metoder for å få barne- og ungdomsperspektivet inn i voksnes beslutninger og strukturer som oftest opprettholdes ut fra et voksenperspektiv."

Fra [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#)

Agendaen ble utviklet i samarbeid med disse organisasjonene, og et konferansehotell som ligger sentralt i København ble valgt som møtested på grunn av tilgjengelighet for rullestolbrukere og nærhet til offentlige transportknutepunkter.

København ble valgt på grunn av nærheten til Nordisk ministerråds sekretariat, noe som gjorde det mulig for ansatte fra ulike politikk- og virksomhetsområder å delta på samarbeidsmøter under toppmøtet. Sju politikk- og virksomhetsområder var representert.

Emelie Ghali, Eiður Welding og Nora Thunem snakker om de unges perspektiv på grensehinder. Foto: Marie Sjöling.

Representanter fra ungdomsorganisasjonene ankom dagen før og reiste dagen etter toppmøtet for å lette reisen og deltakelsen. Representantene fikk dekket utgifter til assistenter. Et sosialt program utarbeidet av samarbeidende ungdomsorganisasjoner, oppmuntret til uformell interaksjon mellom deltakerne.

I den interne evalueringen ble det foreslått å innlemme flere workshoper der Nordisk ministerråd kan få innspill fra ungdomsrepresentanter om spesifikke spørsmål. Representantene uttrykte interesse for å samarbeide med organisasjoner som Nordplus og NORDBUK. SUMH og Norges Handikapforbunds Ungdom ønsker å ta et større ansvar for neste års toppmøte, og de understreker behovet for styrket informasjon om det nordiske samarbeidet om funksjonsnedsettelse.

Ingrid Thunem fra Unge funksjonshemmede beskriver hvilke utfordringer de jobber med i Norge for tiden. Foto: Marie Sjö Lind.

Generalsekretæren for Nordisk ministerråd, Karen Ellemann, ønsket møtedeltakerne velkommen til det første nordiske ledermøtet for ungdomsorganisasjoner for funksjonshindrede. Hun sa i sin velkomsthilsen at det nordiske toppmøtet for unge funksjonshemmede er et godt eksempel på hvordan vi kan komme sammen og gi det nordiske sivilsamfunnet, spesielt barn og unge, en sterkere stemme og større deltakelse i det nordiske samarbeid. Hun understreket at møtet er viktig for det nordiske samarbeidet om funksjonsnedsettelse, og at dette første ledermøtet bare er begynnelsen.

Les mer i Nordic Youth Disability Summit 2023 –
Meeting report

[Generalsekretær Karen Ellemanns hilsen](#)

Nordisk ministerråd finansierer Nordic Youth Disability Summit i programperioden 2023–2027. Verdien og nytten av at unge med funksjonshinder møtes, understrekes av Nordisk ministerråds mangeårige finansiering av støtteordninger for at slike møter skal finne sted.

Støtteordning for nordisk samarbeid mellom funksjonshinderorganisasjoner

Nordens velferdssenter bevilger hvert år rundt 1,5 millioner svenske kroner til nordisk samarbeid mellom funksjonshinderorganisasjoner. Målet med ordningen er å gi organisasjoner i de nordiske og baltiske landene mulighet til å møtes, samarbeide og utvikle prosjekter sammen. Kravet er at aktivitetene fremmer funksjonshindredes interesser og problemstillinger i samfunnet.

"Støtteordning for nordisk samarbeid mellom funksjonshinderorganisasjoner bidrar til å styrke arbeidet med menneskerettighetene."

Fra [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#)

Prinsippene og kriteriene for tilskuddsordningen ble endret for 2023. Tidligere hadde Nordens velferdssenter to utlysninger i året. Omtrent to tredjedeler av de 1,5 millioner kronene gikk til nettverksaktiviteter og én tredjedel til prosjektaktiviteter. Fra og med 2023 er det bare én utlysning per år. Midlene går hovedsakelig til nettverksaktiviteter og møter, men organisasjoner kan også søke om ytterligere prosjektmidler. Det kan ikke søkes om prosjektmidler separat, de må alltid

være et supplement til nettverksaktiviteter.

Aktivitetene som støttes, må ha en klar agenda for påvirkningsarbeid. De må være relatert til et av fokusområdene i [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#), samt UNCRPD og Agenda 2030. Retningslinjer og kriterier finnes i håndboken for ordningen, som kan lastes ned på [svensk](#) eller [engelsk](#).

Les mer om [Støtteordning for nordisk samarbeid mellom funksjonshinderorganisasjoner](#).

Ordningen er en del av [det nordiske programmet for funksjonshinder 2023–2027](#):

Ordningen følges opp og rapporteres i forbindelse med programmet.

I 2023 mottok Nordens velferdssenter 35 søknader om støtte til nordisk og nordisk-baltisk samarbeid om funksjonshinder. Én organisasjon ble ikke innvilget støtte fordi søknaden ikke oppfylte kriteriene for ordningen. Fire organisasjoner fikk støtte til supplerende prosjektaktiviteter. De fleste organisasjonene fikk støtte til fysiske møter eller mindre seminarer. For første gang var det også mulig å få støtte til digitale aktiviteter. Det største beløpet gikk til en nordisk barne- og ungdomsleir som arrangeres av Sveriges Dövas Ungdomsförbund.

Støtten ble tildelt etter følgende prinsipper:

- 5000 SEK til nordiske land som deltar i samarbeidet.
- 9000 SEK til Grønland på grunn av at samarbeidet med Grønland medfører ekstra kostnader, f.eks. i form av dyre reiser.
- Ekstra kostnader er innvilget til behov for assistanse/hjelpemidler på grunn av funksjonshinder.
- Ekstra kostnader er innvilget fordi aktivitetene arrangeres utenfor hovedstadsregionen i et nordisk eller baltisk land.

Døvblindvirksomhet

Døvblindvirksomheten ved Nordens velferdssenter fremmer like muligheter og deltakelse i samfunnet for personer med kombinert syns- og hørselshemming og døvblindhet.

"Den nordiske døvblindvirksomheten er basert på å kunne implementere UNCRPD for personer med kombinert syns- og hørselsnedsettelse, som er en sårbar og marginalisert gruppe i samfunnet. Det nordiske samarbeidet er en forutsetning for at kunnskapen innenfor døvblindområdet skal kunne utvikles, ettersom hvert enkelt land har for liten populasjon av personer med døvblindhet til å drive nasjonalt."

Fra [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023-2027](#)

Året 2023 har i stor grad vært preget av deling, utvikling og spredning av kunnskap innen døvblindvirksomheten. I 2023 har det vært mye fokus på å dele, utvikle og spre kunnskap innen døvblindvirksomhet. Den nordiske nytten ble spesielt tydelig under kurs og webinarer arrangert av Nordens velferdssenter. Erfaringsutveksling og felles nordisk fagutvikling på praksisfeltet bidrar til å virkeliggjøre Nordisk ministerråds visjon om et sosialt og bærekraftig Norden. Alt dette, med fokus på nordisk nytte for dem som arbeider, både med vitenutvikling og, i praksisfeltet koblet sammen med Nordisk ministerråds visjon om et sosialt og bærekraftig Norden. Dette kom spesielt til syne på kurs og webinarer i regi av Nordens velferdssenter.

De digitale og fysiske kursene er utviklet av og for våre nettverk. Her kom profesjonelle med forskjellig fagbakgrunn sammen over de nordiske grenser for å dele sin spesialiserte viten. Et eksempel på Nordens velferdssenters kurs på området om døvblindhet i 2023 er Selvregulering når emosjoner og

uttrykk blir en utfordring. Sammen med spesialpedagoger og fagpersoner innen klinisk psykologi, nevropsykologi, nevropedagogikk kunnskap til praktikere og andre profesjonelle i fagfeltet om hvordan man håndterer selvregulering og selvskading. Temaet har ikke tidligere vært oppe, og kurset var fulltegnet med venteliste. I tråd med Visjon 2030 har det vært satset på bærekraftige arrangementer, blant annet med fokus på bærekraftig og lokal mat.

Deltakere på kurset Selvregulering – når emosjoner og uttrykk blir en utfordring i Stockholm. Foto: Anna Raninen.

For ytterligere å kunne bidra til vitenutvikling og forskning, ble Nordisk forskernettverk om døvblindhet opprettet, og består per dags dato av 30 medlemmer. Gjennom opprettelsen av dette nettverket har man etablert nok et samarbeidsforum for fremme av kunnskapsutvikling, deling og spredning av viktig forskning som skjer i de nordiske landene. Opprettelsen fremmer også samarbeid på tvers av den nordiske regionen. Nettverket er dessuten et viktig bidrag til å oppnå like muligheter for samfunnsdeltakelse, og til en god, likestilt og trygge helse og velferd for personer med funksjonsnedsettelsen døvblindhet.

Prosjektleder for døvblindvirksomheten, som har faglig bakgrunn innenfor dette spesialiserte området, har i løpet av året forelest både på egne kurs og universitetsutdannelser rundt om i Norden. Undervisning er gitt på alle nivåer fra pedagogisk personal til utdanning på universitetsnivå.

Som tidligere er supervisor-trening innen Tactile Working Memory Scale også i år gjennomført med 14 deltakere fra Norden, England, Tyskland, Nederland, USA og Canada. Her ser man nordisk nytte overført til internasjonal kontekst, og Norden er å regne som forløper innenfor kunnskapsutvikling på områdene ervervet og medfødt døvblindhet.

Internasjonal representasjon er en viktig arena for spredning av kunnskap og informasjon. Den er utviklet av Nordens

velferdssenter, i samarbeid med andre aktører.

I regi av Deafblind International ble årets største internasjonale arrangement, Verdenskonferansen om døvblindhet, gjennomført i juli i Ottawa, Canada. Nordens velferdssenter var representert ved prosjektgruppen Tactile Transition. Gruppen presenterte her sitt prosjekresultat, som ble godt mottatt. På denne konferansen presenterte det nordiske døvblinde samarbeidet de foreløpige resultatene fra utviklingen av kartleggingsmaterialet for utredning av døvblindhet.

I 2023 ble det nordisk-baltiske samarbeidet styrket på døvblindområdet. Dette er et samarbeid som også i de kommende årene vil fremme kunnskapsutveksling og tilrettelegging for kursdeltakelse for kompetanseoverføring.

Døvblindvirksomheten gir ut tre nyhetsbrev hvert år.

[Abonnere på nyhetsbrevet her](#)

[Følg døvblindvirksomheten på Facebook](#)

Nettverk for erfaringsdeling om kunnskapsutvikling på funksjonshinderområdet

Nettverket ble etablert i 2021 på initiativ fra forsknings- og utviklingsmiljøer. Nettverket produserer webinarer og engasjerer til faglige diskusjoner. Erfaringsnettverket og dets aktiviteter drives av VIVE – Det Nasjonale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd i Danmark. VIVE organiserer en programgruppe med eksperter fra Danmark, Sverige, Finland, Island og Norge. Programgruppen bidrar til utformingen av temaer og innhold i webinarne og andre aktiviteter. Nettverkets aktiviteter er foreløpig finansiert fram til 2025 av Nordisk ministerråds sekretariat for sosiale saker, og Nordens velferdssenter har prosjektlederansvar.

Nettverket arbeider emner som: organisering av velferdstjenester, inkluderende utdanning, universell utforming, kvalitetsmålinger, profesjonalisering og spesialisering, brukermedvirkning med mer.

Erfaringsnettverket arrangerte i 2023 webinarer Universal design – From vision to practice in everyday life in the Nordic countries. Temaet for webinarer var den historiske utviklingen innen universell design samt innledernes refleksjoner om framtiden på dette området.

Innlederne på webinarret var:

- Per-Olof Hedvall, førsteamanuensis, direktør for Certec, [Institutionen för designvetenskaper, Lunds universitet, Sverige](#)
- Kirsti Svinø, seniorrådgiver for universell utforming, [Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet – Bufdir, Norge](#)
- Camilla Ryhl, forskningssjef, [Bevica Foundation, Danmark](#)

Les mer om webinarret her:

[Universal design – from visions to practice in everyday life](#)

Se webinarret her:

[Webinar \(3\) – Universal design: From vision to practice in everyday life in the Nordic countries](#)

Tidsskriftet Nordisk velfærdsforskning | Nordic Welfare Research

Tidsskriftet utgis av Universitetsforlaget AS (Scandinavian University Press) og forskningsstiftelsen Fafo på oppdrag av Nordens velferdssenter. Det kommer ut med tre temanummer i året og inneholder tekster på dansk, engelsk, norsk og svensk.

Les mer her:

[Tidsskriftet Nordisk velfærdsforskning | Nordic Welfare Research](#)

I 2023 ble det publisert flere artikler innen forsknings på funksjonshinder, blant annet:

- **En casestudie av studenter med nedsatt funksjonsevne**

[Lisa Bye](#), [Marianne Hedlund](#) og [Aud Elisabeth Witsø](#)

- **Folkehøgskolen som danningsarena for elever med Downs syndrom i overgangsfasen til voksenliv**

[Roald Undlien](#), [Marit Kollstad](#) og [Anne-Stine Dolva](#)

- **Mentoring for inclusion: A scoping review of the literature**

[Rebecca Lynn Radlick](#) og [Martine Mevatne](#)

Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling innenfor funksjonshinderområdet innebærer å styrke inkludering, fremme likestilling og motvirke diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse i alle deler av det nordiske samfunnet gjennom universell utforming av ulike miljøer og strategisk integrering av funksjonshinderperspektiv i arbeidet for bærekraftig utvikling.

Arbeidet med aktiviteter for å fremme bærekraftig utvikling innenfor funksjonshinderområdet har som mål å realisere Nordens visjon om et sosialt bærekraftig og konkurransedyktig Norden.

Integrering av funksjonshinderperspektivet

Gjennom hele foregående handlingsplanperioden ble det arbeidet strategisk med integrering av funksjonshinderperspektivet i Nordisk ministerrådets virksomhet. Arbeidet i [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#) fortsetter å ledes av sekretariatet for Funksjonshinderrådet i nært samarbeid med Nordisk ministerråds sekretariat.

"I programperioden skal saksområderettet dialog styrkes, med mål om å styrke integreringen av funksjonshinderperspektivet innenfor de enkelte politikkområdene."

Fra [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#)

Arbeidet med å integrere funksjonshinderperspektivet i Nordisk ministerråds politikk- og virksomhetsområder omfatter bevisstgjøring, integrering og oppfølging av status, samt internt arbeid med tilgjengelighet i Nordisk ministerråds sekretariat og institusjoner. Målet er at alle relevante politikkområder, virksomheter og institusjoner innenfor det nordiske samarbeidet skal ha et integrert funksjonshinderperspektiv. Funksjonshinderrådet konsulteres og følger opp denne utviklingen via Nordisk ministerråds sekretariat.

Det interne nettverket for integrering av funksjonshinderperspektivet i Nordisk ministerråds sekretariat fikk fornyet sitt mandat i 2021 for dette arbeidet. Nettverket består av seniorrådgivere og rådgivere fra relevante sektorer, og fra kommunikasjonsavdelingen. Hvert år arrangeres det et seminar for nettverket og medlemmer i Funksjonshinderrådet. I 2023 var det interne nettverket invitert til å delta på [ekspertseminaret om statistikk og barn/elever med nedsatt funksjonsevne](#).

Våren 2023 rapporterte det interne nettverket rapporterte status i arbeidet med å integrere funksjonshinderperspektivet i alle politikk- og virksomhetsområdene. Integrering av funksjonshinderperspektivet har stadig en positiv utvikling i de fleste virksomhets- og politikkområdene. De overordnede strategidokumentene ivaretar i stor grad funksjonshinderperspektivet. Sektorenes strategier, handlingsplaner og mandater forholder seg til overordnede strategidokumenter og inkluderer på denne måten funksjonshinderperspektivet.

På de fleste politikkområdene nevnes personer med nedsatt funksjonsevne, tilgjengelighet og/eller universell utforming i policydokumentene som samarbeidsprogrammer, handlingsplaner, gjennomganger, strategier eller lignende. Begreper som inkludering er også dekkende for perspektivet når det henviser til inkludering av personer med ulike

funksjonsevner. På de politikkområdene der perspektivet ikke eksplisitt nevnes, henvises det til overordnede styringsdokumenter.

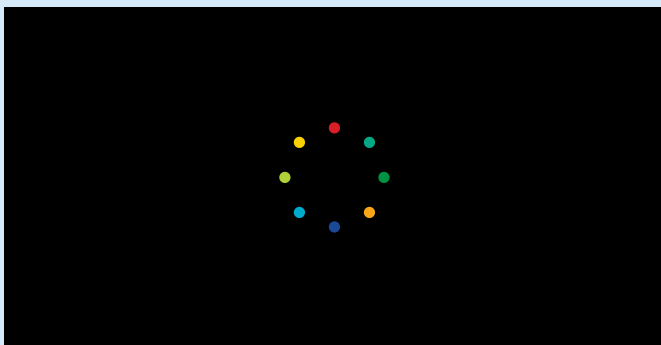
Sidearrangement på UN COSP16

Ungdomsrepresentanterna Siri Espe og Sunna Dögg Ágústsdóttir, Islands sosial- og arbeidsmarkedsminister Guðmundur Ingi Guðbrandsson, ungdomsrepresentantene Johanna Forsberg og Eiður Welding. Foto: Marie Sjölin.

Overskriften på det nordiske sidearrangementet under statspartskonferansen til FN-konvensjonen i 2023 om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) var [Co-creating digital solutions for persons with disabilities – Policies and strategies for tomorrow's digital challenges.](#)

Se hele arrangementet her:

"I programperioden er det årlig nordiske arrangementer ved FNs statspartsmøter COSP for CRPD."

Fra [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#)

Det islandske formannskapet i Nordisk ministerråd har løftet fram behovet for å styrke arbeidet med at ingen med nedsatt funksjonsevne blir etterlatt i den digitale utviklingen. Temåene for arrangementet for nasjonenes FN delegater og deltakere på konferansen om CRPD var i tråd med Islands initiativ.

Det var fire representanter for ungdomsorganisasjoner som holdt innlegg og deltok aktivt i debatten på sidearrangementet. Ungdomsrepresentantenes deltakelse bidro med nye perspektiver og standpunkter som inspirerte til diskusjon.

Ungdomsrepresentantene var;

- Siri Espe, [Unge Funksjonshemmede, Norge](#)
- Sunna Dögg Ágústsdóttir, [Þroskahjálpi – Iceland's National Association of People with Intellectual Disabilities](#)
- Johanna Forsberg, [NUFT – Nätverket unga för tillgänglighet](#)
- Eiður Welding, [ÖBÍ – The Icelandic Disability Alliance](#)

Ordstyrer og vert for sidearrangementet var den islandske sosial- og arbeidsmarkedsministeren Guðmundur Ingi Guðbrandsson.

"A socially sustainable Nordic region is one where universal design, accessibility and inclusion are central perspectives."

Guðmundur Ingi Guðbrandsson, sosial- og arbeidsmarkedsminister, Island

Sunna Dögg Ágústsdóttir og Eiður Welding fra Island snakker om unges perspektiver på digital inkludering. Foto: Marie Sjölinde.

Les intervju med innleiderne, og se bilder fra arrangementet:

[Involving users is the key to better digital services for persons with disabilities](#)

"Internasjonalt samarbeid i blant annet Europarådet og FN samt i EU bidrar til nordisk merverdi gjennom økte muligheter for diskusjon, erfaringsutveksling og samarbeid."

Fra [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023-2027](#)

Foredragsholderne og delegasjonen på sidearrangementet i FN i New York. Foto: Marie Sjö Lind.

Ekspertseminar om digitale løsninger

Samskaping, tilgjengelig teknologi og utstrakt bruker-medvirkning kombinert med evnen til å tenke utenfor boksen er nødvendig for å skape en mer inkluderende digital fremtid.

Dette var i fokus på konferansen Co-creating for a better future (Samsköpun um betri framtíð í þjónustu við fatlað fólk)

1. juni 2023. Det islandske ordførerskapet, ledet av sosial- og arbeidsmarkedsminister Guðmundur Ingi Guðbrandsson, inviterte til ekspertseminar på signalbygget Harpa i Reykjavik.

Anna Björshol, som representerer Norge og Bufdir i Funksjonshinderrådet, snakker på konferansen i Reykjavik om fremtidens tjenester fra tjenesteleverandørens perspektiv. Foto: Marie Sjö Lind.

I det fullpakkete seminarprogrammet bidro både representanter fra Funksjonshinderrådet og ledere for ungdomsorganisasjoner med innlegg.

[Se hele seminaret her](#)

På seminarets første del utdypet og reflekterte eksperter og forskere omkring problemstillingen: Kan nytenkning endre

utviklingen i tjenestene for personer med nedsatt funksjonsevne?

I tillegg til innlegg fra medlem av Funksjonshinderrådet, Anna Bjørshol, Norge og Anna Caldén, Finland, ledere for ungdomsorganisasjoner, William Korte, Danish Association of Youth With Disabilities (SUMH) og Ingrid Thunem, The Norwegian Association of Youth with Disabilities deltok følgende innledere:

- Bergur Ebbi, writer and speaker: Opportunities after the 4th Industrial Revolution
- Christian Basen, PhD, CEO of the Danish Design Centre: Expansive Thinking: Six ways to create our future society
- Nasim Bergman Farrokhina, SR Industry Adviser, Health Care Executive, Microsoft Western Europe Business Area: How can digital, social and health care bridge the gap?
- Þórður Reynisson, Adviser at Nordic Innovation: Health demography and quality of life – Possibilities and barriers

[Les intervju med innledere og se bilder fra seminaret her](#)

Seminarets andre del var viet til å utforske temaet: Electronic data and service access for persons with disabilities.

Etter Guðmundur Ingi Guðbrandssons innledning presenterte ti innledere måter å samarbeide på om å utvikle løsninger, og lovende eksempler på løsninger for hvordan data og velferdstjenester kan gjøres mer tilgjengelige.

[Se programmet for andre del av seminaret her](#)

Seminar om lederskap og funksjonshinder

Det nordiske funksjonshindersamarbeidet har en langsgående innsats for å bidra til utvikling av ledere som skal jobbe med funksjonshinderspørsmål.

Myndigheten för delaktighet i Sverige var i 2023 medarrangør på webinarret

Beyond Accessibility: Building leaders with disability in government and public sector roles.

Webinarret som handlet om å inspirere og utvikle unge ledere med nedsatt funksjonsevne, ble gjennomført i mai 2023. Hele Funksjonshinderrådet deltok som en gruppe på dette internasjonale webinarret.

[Se hele webinarret her](#)

Ola Balke fra Myndigheten för delaktighet i Sverige innledet og ledet webinarret.

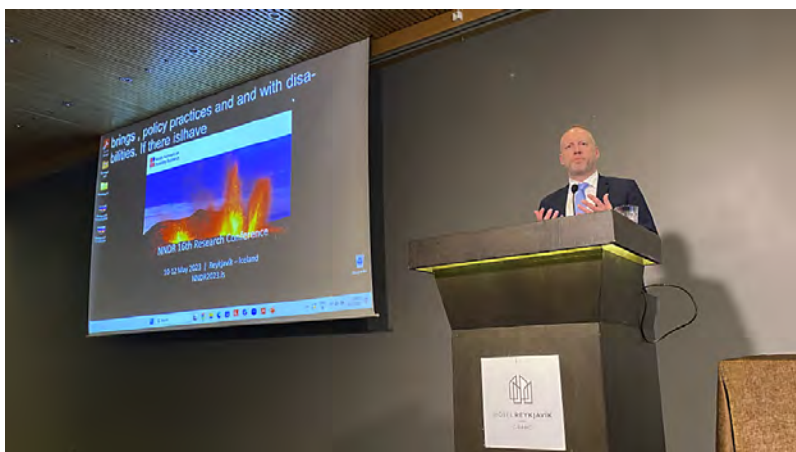
Medlem av Funksjonshinderrådet og viseformand i det Danske Handicapforbundet, Sif Holst, var en av de inspirerende innlederne på webinarret.

Den canadiske arbeids- og inkluderingsministeren, Carla Qualtrough, Matt Frost fra departementet for funksjonshinder på New Zealand og Clenton Farquharson, leder av den britiske organisasjonen Think Local, Act Personal Partnership United Kingdom var de andre innlederne som delte av sine erfaringer fra å være leder med funksjonshinder eller å lede organisasjoner som jobbet på funksjonshinderområdet.

Nordisk forskning på funksjonshinder

[The Nordic Network on Disability Research](#) (NNDR) arrangerte en nordisk konferanse om forskning på funksjonshinderområdet. Konferansen arrangeres som en biennale med alternerende nasjonale konferanser i de nordiske landene. I 2023 ble konferansen Nordic Network on Disability Research arrangert i Reykjavik. Konferansen er den største konferansen om funksjonshemmingsforskning i Norden og ble åpnet av Islands sosial- og arbeidsmarkedsminister Guðmundur Ingi Guðbrandsson.

Konferansene samlet over 700 forskere, aktivister og representanter for funksjonshemmedes organisasjoner. NNDR-konferansen og de nasjonale konferansene er naturlige møtesteder for forskere, aktivister og eksperter som er engasjert i det nordiske samarbeidet om funksjonshinderspørsmål.

Islands sosial- og arbeidsmarkedsminister Guðmundur Ingi Guðbrandsson åpner konferansen. Foto: Gunnar Michelsen.

Konferansen dekker et bredt spekter av temaer innen funksjonshinderforskning som brukermedvirkning og ivaretagelse av funksjonshemmedes rettigheter under covid-19-krisen. Av de mange som bidro til det faglige programmet, og som er involvert i det nordiske funksjonshindersamarbeidet, ledet seniorrådgiver Lars Lindberg fra Nordens velferdssenter et seminar om brukermedvirkning og brukerinnflytelse. Norden velferdssenter publiserte i slutten av 2022 rapporten Brukarinnflytande i Norden – En kunnskapsammanställning om metoder och effekter inom välfärdssektorn.

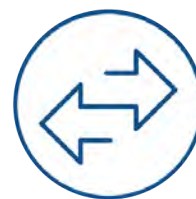
[Les med om konferansen og videoopptak fra konferansen her](#)

[Her kan du lese mer om brukermedvirkning i Norden](#)

Fri bevegelse

Det tredje fokusområdet i Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027 omhandler arbeidet med å fremme fri bevegelse og fjerne grensehindre som spesielt påvirker personer med funksjonsnedsettelse.

Til tross for at mange hindringer er fjernet, og at det pågår flere kartlegginger og prosjekter, gjenstår det mange hindringer for personer med funksjonsnedsettelse. Dette skyldes delvis at funksjonshinderperspektivet ikke er tilstrekkelig tydeliggjort, eller at hindringer må fjernes for at borgere med spesielle behov enkelt kan dra nytte av de mulighetene for mobilitet som er skapt mellom landene.

Aktivitetene på dette området forholder seg til det arbeidet som EU gjør for å fjerne hindringer for personer med funksjonsnedsettelse. Aktivitetene i dette fokusområdet fremmer fri bevegelse for personer som er utsatt for grensehindre på grunn av manglende tilgjengelighet.

Les mer om [det nordiske grensehindersamarbeidet](#) her.

Grensehinderrådet

Grensehinderrådet er den nordiske politiske mekanismen for å fremme den frie bevegelsen innenfor Norden, både for enkeltpersoner og foretak. På lik linje med Nordisk Råd og

Nordisk ministerråd er Grensehinderrådet et politisk oppnevnt organ opprettet av de nordiske regjeringene. Rådet ble oppnevnt i 2014. Formannskapet i Grensehinderrådet skifter årlig mellom de nasjonale medlemmene og følger formannskapet i Nordisk ministerråd. Formannskapet i Grensehinderrådet skal lede grensehinderarbeidet i samarbeid med Nordisk ministerråds generalsekretær.

Les om det årlige møtet i Grensehinderrådet her:

[Fri rörlighet i fokus då samarbetsministrarna mötte Gränshinderrådet](#)

I henhold til [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#) skal det årlig arrangeres et møte mellom Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder og Grensehinderrådet. I oktober 2023 ble dette møtet arrangert i Oslo. På møtet deltok: leder av Grensehinderrådet 2023, Siv Friðleifsdóttir; Grensehinderrådssekretariatet; arbeidsutvalget i Funksjonshinderrådet; Nordisk ministerråds sekretariat for helse- og sosialsaker samt sekretariatet for Funksjonshinderrådet ved Nordens velferdssenter.

På agendaen sto prioritering av tema og saker for grensehindersamarbeidet i perioden 2023–2027 og presentasjon av de grensehindrene som er viktige for unge. Fremleggelsen av saker som er sentrale for unge, er et konkret resultat av Nordic Youth Disability Summit 2023 og arbeidet med å styrke barne- og ungdomsperspektiver i alle områder av Nordisk ministerråd.

Grensehindersekretariatet ba Funksjonshinderrådet om å bidra til å utdype erfarte grensehinder og å rapportere grensehinder.

For øyeblikket er det fire saker relatert til funksjonshinder som er under behandling i Grensehindersrådet. Alle sakene er kompliserte og vil forbli uløste inntil Nordisk ministerråd kommer til enighet om revisjon av bistandskonvensjonen.

De fire uløste grensehindringene er:

[14-136 - Färdtjänst för funktionshindrade](#)

[14-124 - Personlig assistent vid flytt](#)

[14-104 - Flytt för institutionaliserade personer](#)

[14-102 - Flytt med fordon för personer med funktionsnedsättning](#)

Erfarte grensehinder kan rapporteres til grensehinderssekretariatet via Nordisk ministerråds informasjonstjeneste – [Info Norden](#), eller til de tre grenseregionale informasjonstjenestene, [Grensetjenesten Norge–Sverige](#), [Øresund direkt](#) og [Nordkalottens grensetjeneste](#).

Norden og EU er tett sammenvevd, og begrensinger i den frie bevegelsen over landegrensene er noe funksjonshindrede opplever i hele Europa. Et EU-initiativ – EU Disability Card – om å bidra til friere bevegelse over landegrensar vil bidra positivt til fri bevegelse i Norden.

EU Disability Card

Utviklingen av det europeiske kortet for personer med nedsatt funksjonsevne (EU Disability Card / EDC), er ett av de syv flaggskipinitiativene i EUs strategi for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne 2021–2030.

Europakommisjonen la i 2023 frem et forslag til direktiv. Der foreslås det å innføre et europeisk kort for personer med nedsatt funksjonsevne og styrke det europeiske parkeringskortet for personer med nedsatt funksjonsevne i alle medlemsland. Målet er å gjøre det lettere for personer med nedsatt funksjonsevne å bevege seg fritt ved å sikre at de har lik tilgang til særvilkår, fortrinnsrett og parkeringsrettigheter når de besøker en annen medlemsstat.

Finland har vært et av de åtte pilotlandene i EDC-pilotprosjektet siden 2018. Kortet ble tatt i bruk i Finland i 6/2018, og personer med nedsatt funksjonsevne har kunnet bruke kortet både i Finland og i andre EDC-pilotland for enkelt å bevise at de har en funksjonsnedsettelse eller behov for assistanse innen transport, kultur, fritid og idrett. EDC er frivillig for personer med nedsatt funksjonsevne og tjenesteleverandører. Våren 2023 ble det utstedt 23 000 EU-kort for personer med nedsatt funksjonsevne i Finland, og det finnes over 450 engasjerte tjenesteleverandører.

Estland og Finlands erfaringer fra pilotperioden med EDC ble presentert for Embetsmannskomiteen for helse- og sosialpolitikk høsten 2023.

Medlemmene av Funksjonshinderrådet fra Finland har orientert om erfaringer fra pilotprosjektet og drøftet problemstillinger som er relevante for nordiske forhold. Finland mener det er viktig å utvide bruken av EDC til å omfatte alle EUs medlemsstater, i tråd med tilnærmingen i pilotprosjektene. Finland har påpekt at det er viktig å respektere og ta hensyn til

de ulike strukturene og ordningene som finnes i medlemslandene, inkludert ulike definisjoner av funksjonshemming. Det er verdt å merke seg at det i mange land, inkludert Finland, ikke finnes én enkelt definisjon av funksjonshemming som kan legges til grunn for utstedelse av kortet.

I piloteringen av kortet er det gode erfaringer i Finland innen kultur, fritid, idrett og trafikk. Erfaringene er likevel at kortet ikke er et egnet verktøy på alle livsområder, for eksempel innen helsevesen og utdanning. I implementeringen av kortet bør det være mulig å definere implementeringen, bruken og rettsvirkningene samt kriteriene for utstedelse på nasjonalt nivå. Finland mener at EDC må være noe den enkelte søker på, og at det ikke utvikler seg til å bli et pålagt identifiseringskort.

Les mer om EU Disability Card her:

[European Disability Card and European Parking card for persons with disabilities](#)

Rapporten är publicerad på engelska.

Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder

Funksjonshinderrådet har i oppdrag å ha en støttende, rådgivende og kunnskapsformidlende funksjon overfor alle politiske sektorer i Nordisk ministerråd for å understøtte fokusområdene: menneskerettigheter, bærekraftig utvikling og inkludering samt fri bevegelse.

Les mer om [Rådet for Nordisk samarbeid om funksjonshinder](#) her.

Den nordiske runden

Et sentralt punkt på Funksjonshinderrådes to fysiske møter er at medlemmene presenterer sentrale temaer, innsatser og beslutninger på området som de ønsker å informere rådet om.

Denne delen av møtene kalles Den nordiske runden. Prosessen med å samle og presentere sentrale funksjonshinderpolitiske temaer er utviklet til å bli en plattform for nordisk informasjons- og erfaringsutveksling. Rådsmedlemmene utarbeider presentasjonene i forkant av møtene, og presentasjonene blir en del av møtepakken til møtet og møtereferatet. På denne måten oppfylder Funksjonshinderrådet sitt mandat om å bidra til virkeliggjøringen av [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#).

Den nordiske runden bidrar til at Nordens velferdssenter som sekretariat for Funksjonshinderrådet oppfyller sin rolle som plattform for samarbeid, kunnskaps- og erfaringsutveksling.

"Nordens Velfærdscenters kerneopgave er at være en platform for samarbejde mellem de nordiske lande og Færerne, Grønland og Ålands aktører på social- og folkesundhedsområdet. Hovedfokus for institutionen er at bidrage til landenes nationale udviklingsarbejde ved at understøtte landenes udveksling af viden og erfaringer og udvikling af viden på social- og folkesundhedsområdet."

Fra [Strategisk mandat for Nordens Velfærdscenter 2021–2024.](#)

Informasjon som blir presentert i Den nordiske runden, bidrar til å ajourføre oversikten over [landenes nasjonale strategier](#). Nettsiden gir en oversikt over gjeldende funksjonshinderpolitikk og organisering av arbeidet på funksjonshinderområdet.

Nordens velferdssenter har en oversikt over [de nordiske landenes rapportering til FN](#) på sine nettsider. Det gjelder både statenes offisielle rapporter og skyggerapporter – og dialogen mellom statene og FN.

"Nordens velferdssenter får i fornyet oppdrag å samle kunnskap om implementering av UNCRPD og følge opp de nordiske landenes rapportering til FN og anbefalingene FN gir i sin granskning av nasjonal implementering."

Fra [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#)

I 2023 har Funksjonshinderrådet og Nordens velferdssenter fungert som en plattform for informasjons- og erfaringsutveksling også mellom de fysiske møtene i Funksjonshinderrådet. På tre temaer ordninger for å ha med

assistenthund til utlandet, hvordan statistisk beskrive funksjonshinder i kategorien barn og elever og hvordan organiseres arbeidet med å inkludere funksjonshindrede i arbeidslivet har Funksjonshinderrådet vært aktive i å samle nasjonale erfaringer og engasjere fagpersoner til å redegjøre for nasjonal politikk, regler og praksiser.

Assistenthund

Funksjonshinderrådet besøkte Proskahjálp under sitt møte på Island. Det var representanter for flere funksjonshemmedes organisasjoner til stede, og rådet møtte også denne førerhunden. Foto: Marie Sjö Lind

På initiativ fra Island bidro Funksjonshinderrådet med en nordisk runde på temaet lovverk og praksis for reise og lengre reiser/opphold i Norden/EU/EØS med assistenthund. Det ble utarbeidet en oversikt over gjeldende lovgiving og tidsbegrensinger for assistenthunder ved utenlandsopphold. I tillegg ble det spesifikt kartlagt regler og praksis for studieopphold i utlandet ved bruk av assistenthund, og hvilke utgifter som dekkes ved utenlandsopphold.

Den digitale kartleggingen bidro til utviklingsarbeidet på Island rundt dette temaet.

Statistikk og barn/unge med nedsatt funksjonsevne

Kai Koivumäki, Nordens velferdssenter, innleder ekspertseminaret om statistikk og barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Foto: Gunnar Michelsen.

På initiativ fra Sverige, og motivert av den svenske utredningen Mer kunnskap om barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet, ble det arrangert et ekspertseminar om temaet. Funksjonshinderrådet deltok på seminaret for å presentere strategier, nasjonale datakilder og rammebetingelser for bruk av registerdata når det gjelder hvordan gruppen barn/elever beskrives statistisk.

På seminaret deltok et tyvetalls eksperter, hvorav de fleste var ansatt hos ulike myndigheter som på forskjellige måter arbeider med å utarbeide statistikk om barn og unge med funksjonsnedsettelse. Seminaret ga derfor en god oversikt over hvordan de nordiske landene har utformet og organisert arbeidet med å samle inn og sammenstille informasjon om barn og elever med nedsatt funksjonsevne i skolesystemet.

Denne nordiske erfaringsrunden om lovverk og praksis bidro til utviklingsarbeidet i Sverige.

Les mer om utredningen her:

[Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola SOU 2023:95](#)

[Her finner du nordisk velferdsstatistikk](#)

"Seminaret ga en god oversikt over hvordan de nordiske landene har utformet og organisert arbeidet med å samle inn og sammenstille informasjon om barn og elever med nedsatt funksjonsevne i skolesystemet."

Fra [Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola SOU 2023:95](#)

Seminaret ble gjennomført i samarbeid med sekretariatet for [Nordic Medico-Statistical Committee \(NOMESCO\) and the Nordic Social Statistical Committee \(NOSOSCO\)](#).

NOMESCO-NOSOSCO arbeider for at helse- og sosialstatistikken i de nordiske landene er sammenlignbar landene imellom. Organisasjonen er en institusjon under Nordisk ministerråd som samler inn og presenterer statistikk på velferdsområdet.

[Her finner du nordisk velferdsstatistikk](#)

Ekspert seminar om inkluderende arbeidsliv

Stefan Trömel fra International Labour Organisation ILO var en av innlederna vid ekspertseminaret. Foto: Marie Sjöland.

Ministerrådet skal bidra til å utvikle et kompetent og fungerende arbeidsmarked i Norden for å klare den grønne omstillingen og den digitale utviklingen. Den pågående digitale transformasjonen av arbeidslivet skaper både nye muligheter og nye barrierer for personer med nedsatt funksjonsevne.

Dagen etter høstmøte i Funksjonshinderrådet ble det

arrangert et ekspertmøte i København. Tema for ekspertseminaret var fremtiden, teknologien, mulighetene og løsningene.

Problemstillingene som var omdreiningspunktet på seminaret, var:

- Hvordan kan vi utnytte de store mulighetene som finnes med den digitale og teknologiske utviklingen for å øke inkluderingen?
- Hvilke strategier har vi for inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne i et arbeidsliv formet av teknologiutvikling?
- Seminaret vil være en anledning til å diskutere politikk og strategier for inklusjon i fremtidens arbeidsliv og den teknologien som er med på å forme fremtidens arbeidsliv.

"Situasjonen for unge og voksne med funksjonsnedsettelse på arbeidsmarkedet preges fortsatt av utenforskap. Målsetningen er å samle kunnskap og sammenstille statistikk om personer med funksjonsnedsettelse og arbeidsmarked. Årlige ekspertseminarer og andre nordiske møter om temaet skal arrangeres i programperioden."

Fra [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023-2027](#)

Det islandske formannskapet, arbeidsgruppen i Funksjonshinderrådet og representant for Nordic Youth Disability Summit 2023 innledet seminaret:

- Soffía Dóra Jóhannsdóttir, Sosial- og arbeidsmarkedsdepartementet, Island
- Tom Tvedt, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO), Norge
- Ola Balke, Myndigheten för delaktighet, Sverige
- Eiður Welding, [ÖBÍ - The Icelandic Disability Alliance](#), representant fra Nordic Youth Disability Summit

Forskningsbaserte beskrivelser av fremtiden, muligheter, løsninger og teknologi ble gitt av følgende eksperter:

- What is the future of work for persons with disabilities. Stefan Trömel. [ILO Global Business and Disability Network](#)
- Yrkesdeltakelse blant utsatte grupper i Norden. Seniorforsker i VIVE, Vibeke Jacobsen. [Barriers to employment for vulnerable groups in the Nordic countries](#)
- Handicap og beskæftigelse – fra barrierer til broer. Thomas Bredgaard. [Handicap og beskæftigelse – fra barrierer til broer](#)
- Teknologi i framtidens arbeidsliv. Lars Lindberg. Framtidens arbeidsliv – teknik och digitalisering för ökad inkludering

Representanter fra myndighetenes arbeidslivssektorer bidro aktivt på seminaret. De ga først en oversikt over situasjonen i sin region, reflekterte på seminarets problemstillinger og deltok i seminar diskusjonen.

[Les intervju med innledere, og se bilder fra seminaret her.](#)

Møter i Funksjonshinderrådet

Funksjonshinderrådet på sitt møte på Island. Møtet holdes i det islandske sosial- og arbeidsdepartementet. Foto: Marie Sjö Lind.

Nordens velferdssenter har innkalt [Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder](#) to ganger i 2023. I 2022 ble rådets mandat fornyet til 2027, nye representanter ble utnevnt i begynnelsen av 2023, og rådets tverrsektorielle rolle er styrket i Nordisk ministerråds gjeldende program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål.

Islands prioritering av å styrke det nordiske samarbeidet om digitale løsninger og Nordisk ministerråds ønske om å styrke barne- og ungdomsperspektivet har vært styrende for rådets

arbeid i 2023. Rådet har deltatt i gjennomføringen av aktiviteter som er i regi av det islandske formannskapet, blant annet konferansen Co-creating for a better future og sidearrangementet til FNs statspartsmøte om konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, COSP16, med tittelen Co-creating better digital solutions for people with disabilities. På begge arrangementene deltok politikere, eksperter og representanter fra ungdomsorganisasjoner for personer med nedsatt funksjonsevne.

Årets vårmøte ble avholdt 31. mai i lokalene til Sosial- og arbeidsmarkedsdepartementet i Reykjavik på Island. Hovedtemaer på møtet var innovasjon og digital tilgjengelighet. Ordfører for rådet, Þór G. Þórarinsson, Sosial- og arbeidsmarkedsdepartementet på Island, ledet møtet.

Det islandske ordførerskapet som var vertskap for møtet, besto av: ÖBÍ (The Icelandic Disability Alliance), Proskahjálp (Iceland's National Association of People with Intellectual Disabilities) og Sosial- og arbeidsmarkedsdepartementet.

Under besøket hos ÖBÍ fikk Funksjonshinderrådet se kunst som illustrerer forskjellen i inntekt mellom kunstnere med og uten funksjonsnedsettelse. Kunstneren Krummis utstilling heter Bótapegi. Foto: Marie Sjölin.

Under arrangementet fikk Funksjonshinderrådet besøke Proskahjálp og ÖBÍ for å høre om innovasjoner innen tjenester for funksjonshemmede, tilgjengelighet og inkludering.

Proskahjálp fortalte om sine erfaringer med hvordan man kan utvide diskusjonen om tilgjengelighet, fra å være rettet mot myndighetene til å involvere et bredere spekter av interessenter, for eksempel arbeidsgiverorganisasjoner og utdanningsinstitusjoner. Hos ÖBÍ ble Funksjonshinderrådet informert om aktuelle prosjekter som tar sikte på å forbedre og øke universell utforming gjennom samarbeid mellom arkitekter, ingeniørorganisasjoner og islandske boligmyndigheter.

Funksjonshinderrådet fikk teste ut bruk av hjelpemidler for synshemmede. Foto: Marie Sjö Lind.

Les mer her: [Making Iceland more accessible one ramp at a time](#)

Høstmøte i Funksjonshinderrådet ble avholdt i København parallelt og i samarbeid med Nordic Youth Disability Summit, 2023. Barne- og ungdomsperspektivet var et tema som satte preg på dette møtet.

Les mer om [Nordic Youth Disability Summit](#) her

Funksjonshinderrådet sammen med deltakerne på Nordic Youth Disability Summit, representanter fra Nordisk ministerråds sekretariat og medarbeidere fra Nordens velferdssenter. Foto: Marie Sjö Lind.

Ordfører for rådet, Soffía Dóra Jóhannsdóttir fra Sosial- og arbeidsmarkedsdepartementet på Island, var vertskap for møtet.

En del av møtet i Funksjonshinderrådet ble historisk da både ledere for ungdomsorganisasjoner, ledere for

paraplyorganisasjoner, representanter fra myndighetene i Norden, representanter fra Nordisk ministerråds interne nettverk og medarbeidere på Nordens velferdssenter var samlet på drøftingsmøtet. Møtet ble innledet med en velkomsthilsen fra Generalsekretær Karen Ellemann.

På høstmøtet presenterte det nordiske nettverket, [Nordisk nettverk for komplekse velferdstjenester](#), sitt arbeid. Nettverket har som mål å forbedre organiseringen av og samarbeidet om velferdstjenester for personer med sammensatte tjenestebehov, inkludert mennesker med nedsatt funksjons- evne. Møtet mellom representanter for nettverket og Funksjonshinderrådet ble en mulighet for å diskutere funksjonshinderperspektivet spesifikt med hensyn til hvordan organisering og samordning av velferdstjenester kan forbedres.

Nettverket er et produktivt nettverk av tjenestemenn fra nordiske helse- og sosialmyndigheter, direktorater og departementer. Det har deltakere fra Færøyene, Grønland, Island, Sverige, Norge, Danmark og Åland. Finlands representant i Embetsmannskomiteen og den finske regjeringens representant i Rådet for funksjonshemmede informeres om arbeidet i nettverket.

Aktiviteten i nettverket er å diskutere strukturelle løsninger på problemer i organiseringen av sammensatte velferdstjenester. I nettverket deles erfaringer blant annet ved å arrangere seminarer. Nettverket gjennomfører også en kartlegging av hvordan komplekse velferdstjenester organiseres, og hvordan samarbeidsstrukturer bygges opp.

Konferansen UD2024

Den 20–22. november 2024 arrangeres den internasjonale konferansen Universell Design: Shaping a Sustainable, Equitable, and Resilient Future i Oslo. Konferansen tar sikte på å fornye, utvikle og inspirere utviklingen av universell utforming. Akademikere, praktikere, offentlige tjenestemenn og eksperter fra hele verden vil delta på denne biennalen om universell utforming.

[Les mer om konferensen UD2024](#)

På oppfordring av norske myndigheters representant i Funksjonshinderrådet ble det rekruttert en nordisk ekspertgruppe på universell design som skulle bidra til å løfte fram kunnskap og lovende praksiser fra Norden til denne konferansen. Det ble avholdt en digital workshop i desember 2023 med de nordiske ekspertene.

Redegjørelse for Nordisk råd

Islands sosial- og arbeidsmarkedsminister Guðmundur Ingi Guðbrandsson på Nordisk råds sesjon i Oslo. Foto: Gunnar Michelsen.

På Nordisk råds sesjon på Stortinget i Norge redegjorde Islands sosial- og arbeidsmarkedsminister Guðmundur Ingi Guðbrandsson for arbeidet med det nordiske samarbeidet på funksjonshinderområdet. (Dokument 14/2023. Redegjørelse til Nordisk råd – Nordisk samarbeid på funksjonshinderområdet 2022–23.)

I redegjørelsen understreket minister Guðbrandsson at det nordiske samarbeidet på funksjonshinderområdet er aktivt, gir nordisk nytte, inngår i en større internasjonal sammenheng og bidrar til en bærekraftig samfunnsutvikling basert på de nordiske borgernes muligheter til individuell frihet og selvrealisering.

[Les mer om Nordisk råds sesjon 2023 her](#)

Det svenska ordförandeskapets planer för 2024

Visionen för det nordiska samarbetet är att bli världens mest hållbara och integrerade region till 2030. För att nå dit krävs insikter om nyttan med samarbetet och de insikterna visar sig tydligt inom funktionshinderområdet.

Om alla människor i Norden ska bli delaktiga och kunna använda miljöer, produkter och tjänster behöver vi lära av varandra genom erfarenhetsutbyten och kunskapsutveckling. I Nordiska ministerrådets Program för samarbete om funktionshindersfrågor 2023–2027 formuleras den nordiska nyttan och lärandet i de tematiska huvudområdena mänskliga rättigheter, delaktighet och fri rörlighet.

Det svenska ordförandeskapet under 2024 utgår från mänskliga rättigheter som grund för att genomföra funktionshinderspolitiken. Sverige och de nordiska länderna ska tillsammans titta på hur arbetet med nationellt genomförande och övervakning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning kan stärkas. Sverige tar under året också initiativ till att särskilt belysa vikten av tillgänglig krisberedskap och kriskommunikation som en aktuell och central fråga.

Bland aktiviteterna under året hålls bland annat ett nordiskt expertseminarium om mänskliga rättigheter och genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning med tonvikt på artikel 33 i

konventionen. Seminariets inriktning är oberoende övervakning och involvering av personer med funktionsnedsättning och de nordiska instituten för mänskliga rättigheter deltar.

Planerade aktiviteter under det svenska ordförandeskapsåret 2024:

- Vårmöte med Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder i Stockholm.
- Nordiskt expertseminarium kring artikel 33 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i Stockholm.
- Nordiskt sidoevenemang på COSP17 i New York, statspartsmötet för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Temat är tillgänglig kriskommunikation och beredskap.
- Nordisk-baltiskt expertseminarium kring tillgänglig krisberedskap i Tallinn.
- Höstmöte med Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder i Malmö.
- Nordiskt expertseminarium kring artikel 27 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och inkludering i Malmö.
- Deltagande i Global Leadership Exchange seminarium om internationella och nationella funktionshinderstrategier i Utrecht.
- Nordiska ministerrådets samarbetsmöte med organisationer för unga med funktionsnedsättning, Nordic Youth Disability Summit, i Malmö.
- Tio möten med arbetsutskottet i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder.
- Möte mellan arbetsutskottet i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, sekretariatet i Nordiska ministerrådet och Nordiska ministerrådets gränshindersråd i Reykjavik.

Sammanfattningsvis är förhoppningen att det svenska ordförandeskapet under 2024 på ett konkret sätt och med handlingskraft ska bidra till att visionen för det nordiska samarbetet om att bli världens mest hållbara och integrerade region kan nås.

För det svenska ordförandeskapet i Funktionshindersrådet 2024

Ola Balke,

Myndigheten för delaktighet, Sverige

Kommunikasjonskanaler

Informasjon om Funksjonshinderrådets virksomhet og de sakene som rådet tar opp, kommuniseres i flere kanaler.

Aktuelle artikler publiseres på Nordens velferdssenters nettside, og oppdateringer om rådets virksomhet deles i sosiale medier. Den prioriterte sosiale mediekanaalen er LinkedIn, som brukes til kunnskapsdeling og nettverksbygging.

Funksjonshinderrådet oppfordres til å delta i kommunikasjonen via LinkedIn og får fortløpende informasjon om hvordan dette kan gjøres.

I løpet av 2023 fikk innlegg om Nordic Youth Disability Summit, sidearrangementet på COSP16 i FN og konferansen 1. juni, rådsmøtets diskusjon om personer med funksjonshemming i krig og kriser god rekkevidde i sosiale medier.

I Nordens velferdssenters nyhetsbrev når informasjon om rådets virksomhet omtrent 4800 abonnenter.

Les mer:

[Nordens velferdssenters hjemmeside](#)

[Nyhetsbrev fra Nordens velferdssenter](#)

LinkedIn: [Nordic Welfare Centre / Nordens velferdssenter](#)

Facebook: [@nordicwelfare](#)

X (Twitter): [@Nordicwelfare1](#)

Om denne publikasjonen

Rådet för nordiskt samarbaid om funksjonshinder

Årsrapport 2023

Rapport om gjennomføring av Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027 og Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål.

ISBN: 978-91-89787-08-7

DOI: <https://doi.org/10.52746/MJUO6959>

© Nordens velferdscenter

Maj 2024

Forfatter: Gunnar Michelsen

Prosjektleder: Gunnar Michelsen

Redaktör: Marie Sjöling

Ansvarlig forlegger: Eva Franzén

Grafisk design: ETC Kommunikation AB

Foto: Marie Sjöling, Gunnar Michelsen, Anna Raninen, Birgir Ísleifur Gunnarsson, Mostphotos

Nordens velferdssenter

Nordens velferdssenter er en institusjon innenfor [Nordisk ministerråds](#) sosial- og helsesektor. Vårt oppdrag er å bidra til videreutviklingen av velferdstiltak i Norden. Det gjør vi gjennom å utvikle den aktuelle kunnskapen. Med kunnskap som grunnlag foreslår vi både politiske og praktiske forbedringer.

Nordens velferdssenter

Box 1073, SE-101 39 Stockholm

Besøksadresse: Svensksundsvägen 11 A

Tel: +46 8 545 536 00

info@nordicwelfare.org

Nordens velferdssenter

c/o Folkhälsan

Topeliusgatan 20

FI-00250 Helsingfors

Tel: +358 20 741 08 80

info@nordicwelfare.org

[Finn flere av publikasjonene våre her.](#)